

باسمه تعالی

نشست تخصصی اوراق بهادار سازی بیمه ها

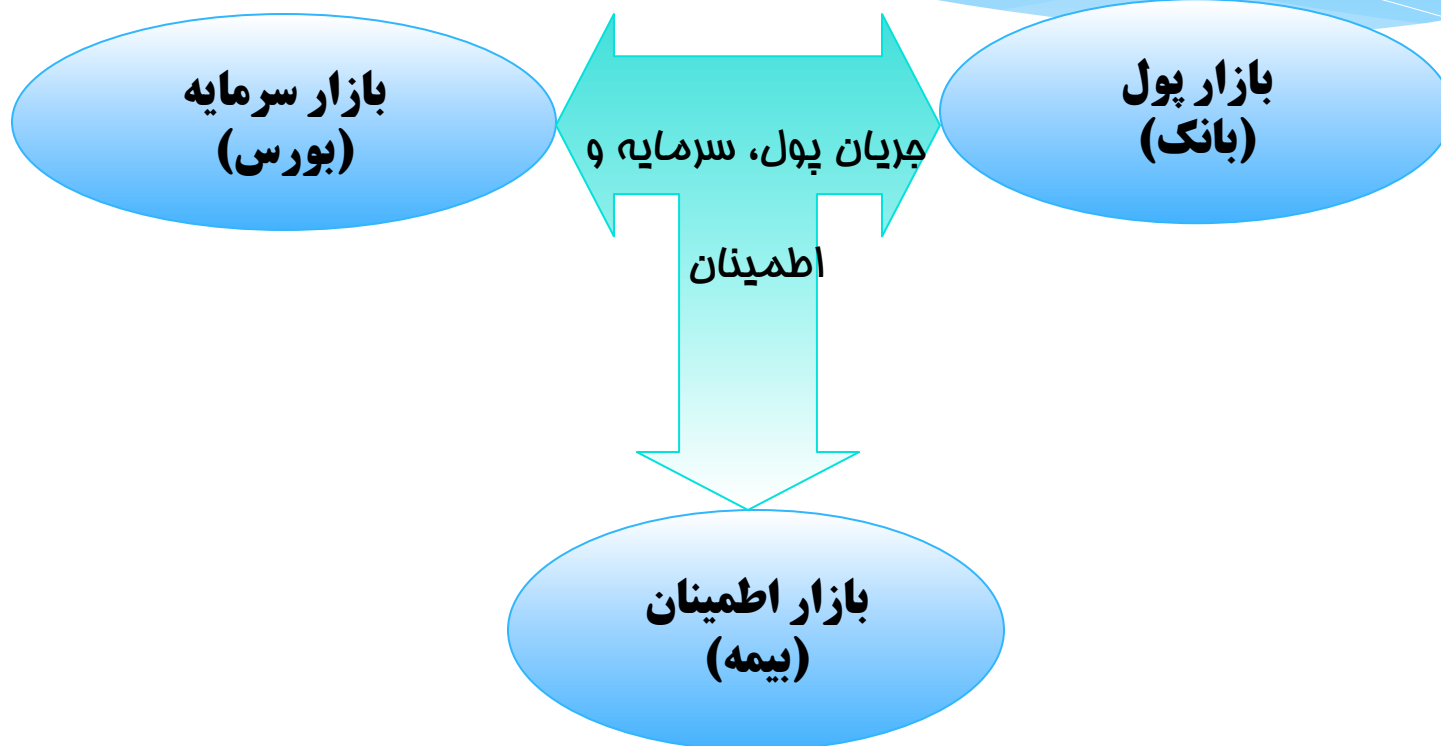


شرکت بیمه البرز
مرداد ماه ۱۳۹۶
ارائه: دکتر سید محمد جواد میر طاهر



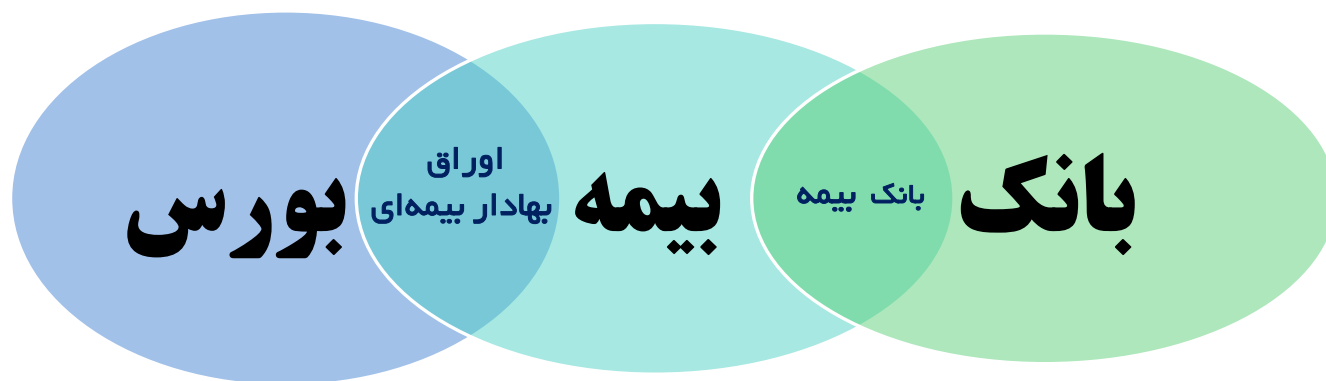
مقدمه

* سه عنصر یک بازار یکپارچه مالی



مقدمه

* نوآوری‌های مشترک



۱- بیمه

*تعریف لغوی

*تعریف فنی:

ماده ۱ قانون بیمه مصوب سال ۱۳۱۶ بیمه را چنین تعریف می کند:

"بیمه عقدی است که به موجب آن یک طرف تعهد می کند در ازاء پرداخت وجه یا وجوهی ازطرف دیگر درصورت وقوع یا بروز حادثه، خسارت وارده بر او را جبران نموده یا وجه معینی بپردازد. متعهد را بیمه گر، طرف تعهد را بیمه گزار، وجهی را که بیمه گزار به بیمه گر می پردازد حق بیمه و آنچه را بیمه می شود مورد بیمه نامند."

****ویژگی های اساسی بیمه**

۱- به اشتراک گذاشتن خسارت

۲- انتقال ریسک

۳- پرداخت غرامت

***تئوری احتمال و قانون اعداد بزرگ**

***انواع بیمه**

***حق بیمه**

***تعریف برخی اصطلاحات بیمه ای دیگر**

***بررسی فقهی بیمه**

۲- بیمه اتکایی

*تعریف

"بیمه اتکایی نوعی از عملیات بیمه ایست که به موجب آن بیمه گر اتکایی در مقابل دریافت مبلغی (حق بیمه) یک قسمت یا تمام تعهدات بیمه گزار اتکایی (واگذارنده) در مقابل بیمه گزاران او را بعهده می-گیرد. تعهدات مزبور تابع مقررات مخصوص قرارداد بیمه می-باشد."

*حد سهم نگهداری

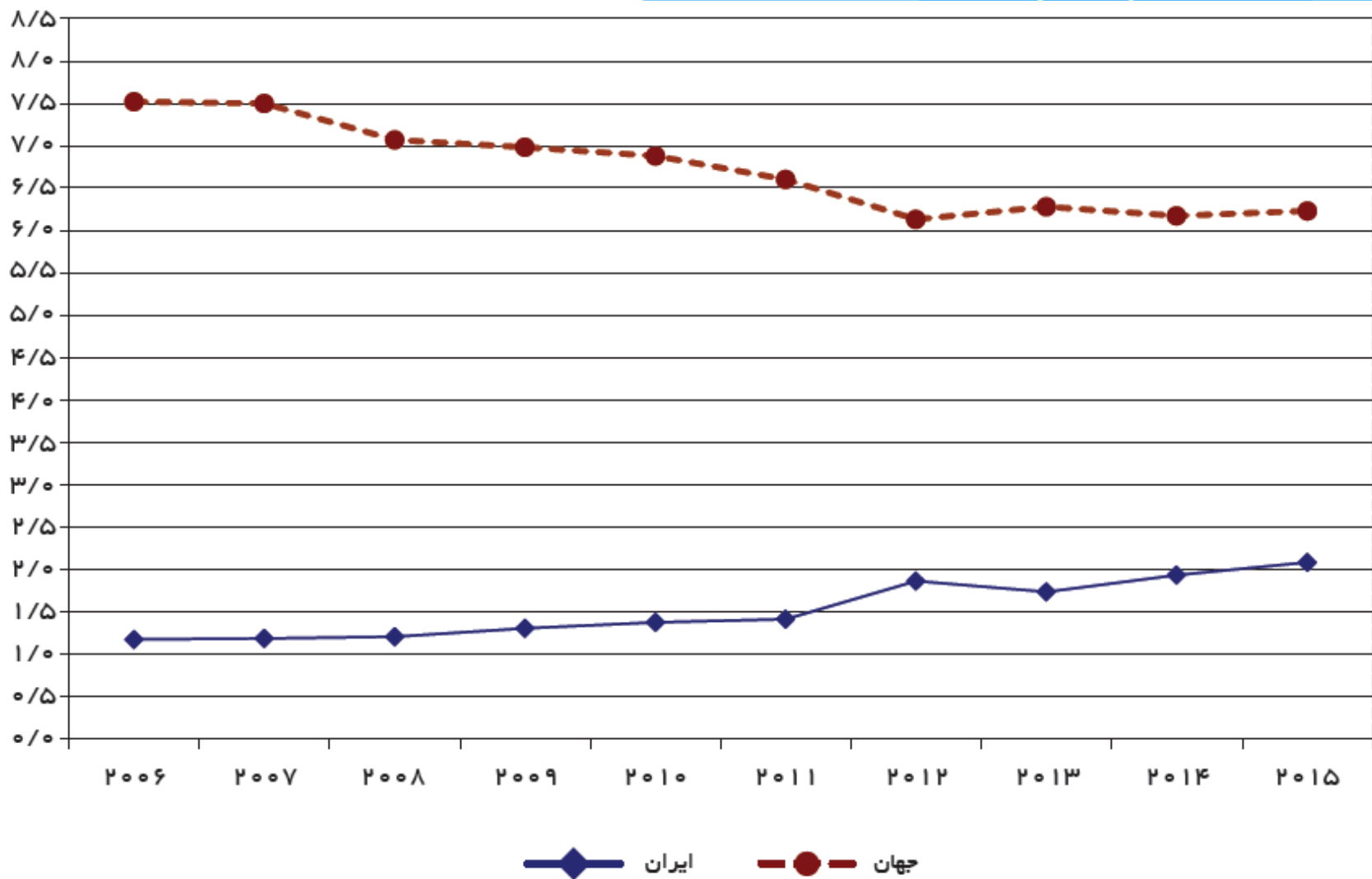
نگهداشت مبلغی است که شرکت می-تواند و مایل است که از یک ریسک خاص یا از ریسک‌هایی که می-پذیرد، به حساب خود نگهداری کند. به عبارت دیگر نگهداشت حداکثر مبلغی است که شرکت توانایی پرداخت آن را در صورت وقوع خسارت برای یک بیمه‌نامه، یک ریسک و یا گروهی از ریسک‌ها دارد

***سابقه بیمه اتکایی در ایران و تعامل آن با صنعت نفت**

*دلایل بکارگیری بیمه اتکایی

- ۱- افزایش ظرفیت بیمه گری
- ۲- تثبیت سودهای شرکت بیمه
- ۳- کاهش ذخیره حق بیمه های عاید نشده (UPR)
- ۴- حفاظت در برابر خسارت فاجعه آمیز
- ۵- سایر دلایل اتکایی نمودن ریسکها

ضریب نفوذ بیمه



مقایسه ضریب نفوذ ایران و جهان (منبع: سالنامه آماری صنعت بیمه ۱۳۹۴)

* انواع قراردادهای بیمه تکایی

۱- قرارداد اتکایی اجباری یا قراردادی

۲- بیمه اتکایی اختیاری

۳- ریسک:

ترکیبی از احتمالات وقوع یک رخداد و نتایج بعدی آن که در زبان عامه عمدتاً به هرگونه خطری تعبیر می‌شود. همچنین عده ای ریسک را احتمال متحمل شدن زیان تعریف نموده اند.

* مدیریت ریسک

* انتقال ریسک

الف - انتقال غیر بیمه‌ای

ب - انتقال از طریق بیمه

* مدیریت ریسک اتکایی

۴- تبدیل به اوراق بهادار سازی (Securitization)

* تبدیل به اوراق بهادار سازی دارایی ها (ABS)

* تبدیل به اوراق بهادار سازی ریسک (RBS)

* اوراق بیمه ای پر کاربرد

✓ اوراق تضمین زیان صنعت (ILW)

✓ اوراق سایدکار

✓ اوراق بلایای طبیعی

* تفاوت سایدکار با بقیه اوراق بیمه ای

تفاوت این اوراق با دیگر اوراق مرتبط با بیمه در این است که شرکت سایدکار باید مجوز انجام امور بیمه اتکایی را داشته باشد. برخلاف اوراق بلایای طبیعی که بر مبنای بیمه زیان اضافی عمل می کنند، در اینجا مبنای بیمه اتکایی، مشارکتی است.

مزایای تبدیل به اوراق بهادار کردن

نشانی دلیل اصلی استفاده از تبدیل به اوراق بهادار کردن:

- ۱- کاهش بالقوه هزینه‌های تامین سرمایه
- ۲- امکان تنوع بخشی به مبادی تامین سرمایه
- ۳- امکان مدیریت ریسک شرکت
- ۴- در صورت وجود الزامات سرمایه‌ای خاص، مدیریت الزامات سرمایه‌ای (بانک‌ها و بیمه‌ها ...)
- ۵- فرصت دستیابی به سرمایه و تامین مالی خارج از ترازنامه
- ۶- کسب درآمد از محل کارمزد



تبدیل به اوراق بهادار کردن بیمه‌ای

تبدیل به اوراق بهادار کردن بیمه‌ای

*** استفاده از تبدیل به اوراق بهادار کردن در صنعت بیمه روش نوظهوری است.**

بعد از بکارگیری تبدیل دارائی به اوراق بهادار در بازارهای مالی، حدود ۲۰ سال طول کشید تا انتشار اوراق بهادار بیمه‌ای به واقعیت تبدیل شود.

*** نخستین انتشار اوراق بهاداری که شامل بیمه‌گران بود به سال ۱۹۸۸ بازمی‌گردد که به فروش حق عائدی‌های حاصل از مجموعه‌ای از بیمه نامه‌های عمر و مستمری‌های سالیانه مربوط بود. حرکت ابتکاری دیگر در سال ۱۹۹۲ توسط هیئت بازرگانی شیکاگو (CBOT) انجام شد که در آن اقدام به ارائه‌ی نوعی قرارداد آتی در خصوص تبدیل خسارت‌های اموال ناشی از بلایای طبیعی مانند تندباد و زلزله کرده بود.**

دسته‌بندی انواع اوراق بهادار بیمه‌ای

*** در حال حاضر انواع مختلفی از اوراق بهادار بیمه‌ای در حال انتشار است و تنوع این نوع از اوراق بهادار در بازار سرمایه به نحو چشمگیری افزایش یافته است. این اوراق را می‌توان به دو صورت دسته‌بندی نمود:**

۱- دسته‌بندی سنتی اوراق بهادار بیمه‌ای

۲- دسته‌بندی بر اساس کارکرد و هدف اوراق بهادار بیمه‌ای

۱- دسته‌بندی سنتی اوراق بهادار بیمه‌ای

* بر اساس دسته‌بندی سنتی صنعت بیمه، می‌توان دو نوع تبدیل به اوراق بهادار

کردن را در صنعت بیمه احصا کرد:

۱- تبدیل به اوراق بهادار کردن بیمه زندگی

۲- تبدیل به اوراق بهادار کردن بیمه غیرزندگی

۲- دسته‌بندی اوراق بهادار بیمه‌ای براساس کارکرد و هدف

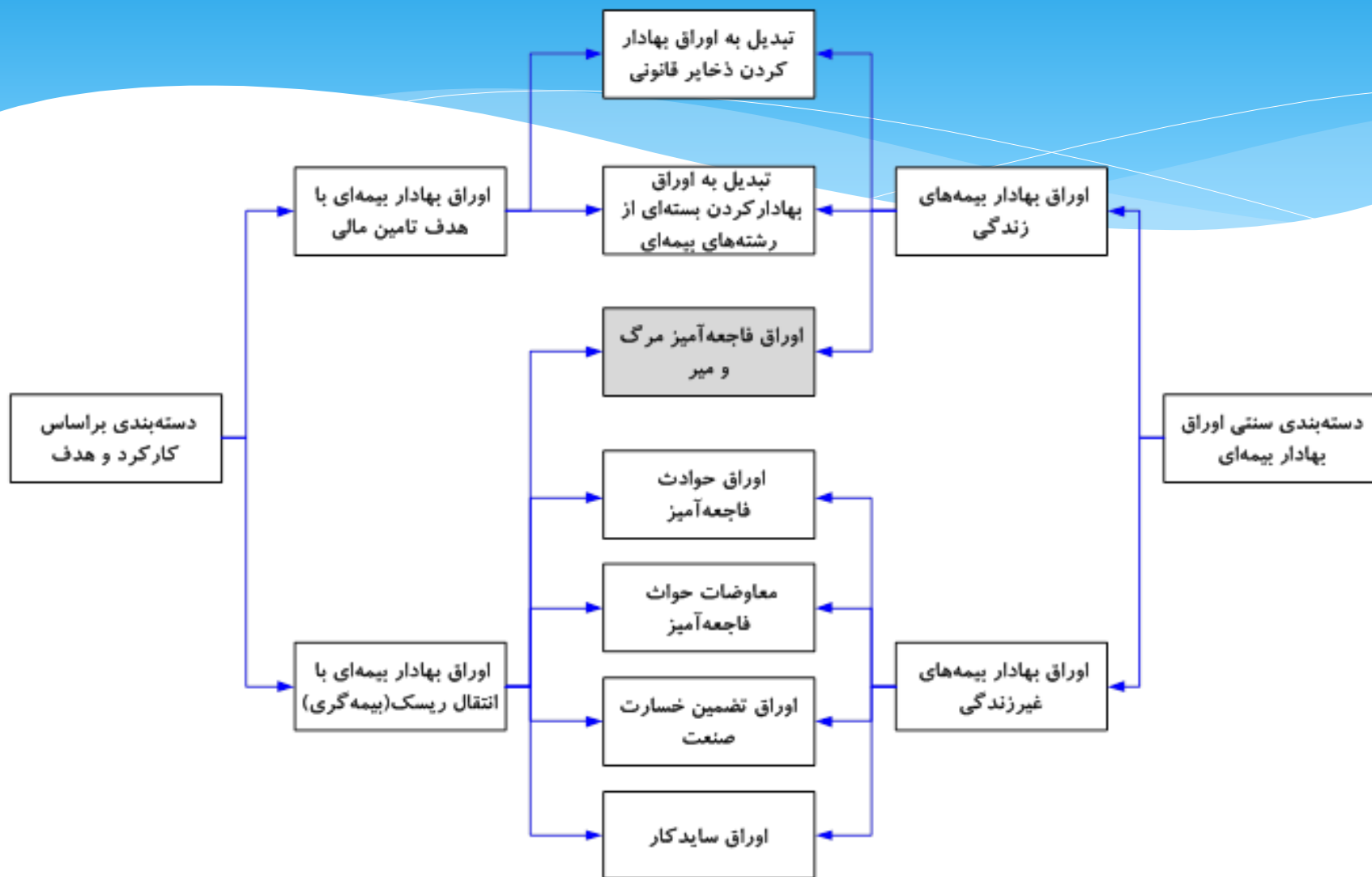
* علاوه بر دسته‌بندی سنتی فوق، تبدیل به اوراق بهادار کردن دارایی در صنعت بیمه با دو

هدف اصلی انجام می‌شود:

الف) هدف تامین مالی

ب) هدف بیمه‌گری (انتقال ریسک)

همپوشانی انواع اوراق بهادار بیمه‌ای در دسته‌بندی سنتی و دسته‌بندی بر اساس هدف



اوراق بهادار بیمه‌ای با هدف تامین مالی

* بیمه‌گران زندگی با تبدیل به اوراق بهادار کردن بخشی از رشته‌های بیمه‌ای‌شان به دنبال افزایش بازده سهامشان از طریق کارآیی سرمایه هستند.

* شرکت‌های بیمه از طریق فروش ریسک به سرمایه‌گذاران، نیازشان به نگهداری سرمایه را تقلیل داده و قدرت و توانایی خود برای ورود به رشته‌های جدید بیمه‌ای را افزایش می‌دهند. البته برخی از تبدیل به اوراق بهادار کردن بیمه‌های زندگی، منافع مالیاتی را نیز به همراه دارد.

* از نظر فنی و اقتصادی و از نقطه نظر قانونی و مقرراتی لازم است شرکت‌های بیمه ارائه دهنده بیمه‌های زندگی به منظور اطمینان از توانگری مالی و به عنوان پشتوانه‌ای برای ایفای تعهدات و تضمین آنها، ذخیره‌های فنی و قانونی را به صورت جریان‌های نقدی که عموماً به صورت سپرده‌های کوتاه مدت یا اوراق قرضه با قابلیت نقدشوندگی فوری هستند، نگهداری نمایند. تامین این میزان وجوه نقد کارآیی سرمایه‌ای شرکت‌های بیمه‌ای فعال در رشته‌های زندگی را کاهش می‌دهد و آنها را از ارائه و فروش محصولات بیشتر و جدیدتر باز می‌دارد.

اوراق بهادار بیمه‌ای با هدف تامین مالی

* اوراق بهادار بیمه‌های زندگی به جز اوراق تلفات جانی (مرگ و میر) شدید و موارد مشابه که دارای ساختاری مشابه اوراق بهادار بیمه‌های غیر زندگی هستند، عموماً با منظور تامین مالی منتشر می‌شوند.

* تبدیل به اوراق بهادار کردن در بیمه‌های زندگی ابزاری جهت مدیریت سرمایه برای بیمه‌گران و شرکت‌های بیمه اتکایی است و این امکان را فراهم می‌کند تا:

— دارایی های نامشهودشان را از طریق فرآیند تبدیل به اوراق بهادار کردن ارزش نهفته (EV) نقد نمایند.

— الزامات سرمایه‌ای قانونی را تامین نمایند.

— ریسک حوادث فاجعه آمیز (در اوراق بهاداری که مشابه اوراق بهادار بیمه‌های غیر زندگی هستند) را انتقال دهند.

اوراق بهادار بیمه‌ای با هدف تامین مالی

* اوراق بهادار بیمه‌ای زندگی دارای سه دسته کلی هستند که دو دسته اول با اهداف تامین مالی و به منظور بهره‌گیری از مزیت‌های سرمایه‌ای و مالیاتی انجام می‌شوند و دسته سوم با هدف انتقال ریسک و بیمه‌گری (اتکایی) صورت می‌پذیرد که عبارتند از:

۱- تبدیل به اوراق بهادار کردن ذخایر قانونی

۲- تبدیل به اوراق بهادار کردن بسته‌ای از رشته‌های بیمه‌ای

۳- اوراق فاجعه‌آمیز مرگ و میر

اوراق بهادار بیمه‌ای با هدف بیمه‌گری

- * اوراق بهادار بیمه‌های غیر زندگی عموماً با منظور بیمه‌گری و بویژه بیمه‌گری اتکایی منتشر می‌شوند. مهمترین هدف از انتشار اوراق بهادار بیمه‌ای افزایش در ظرفیت بیمه‌گری اتکایی است.
- * به صورت سنتی شرکت‌های بیمه و فعالان صنعت بیمه به منظور مدیریت ریسک پرتفوی خود از بیمه‌گران اتکایی استفاده می‌کنند. هر شرکت بیمه بسته به انواع مختلف رشته‌های بیمه‌ای که ارائه می‌دهد در معرض حجمی از ریسک قرار دارد که مدیریت این ریسک به صورت سنتی عمدتاً از طریق واگذاری به شرکت‌های بیمه‌اتکایی صورت می‌گیرد.
- * بیمه‌گران اتکایی طی توافقی با بیمه‌گران دیگر تعهد می‌کنند که در ازای دریافت مبلغی حق بیمه اتکایی، بیمه‌گر (یا واگذارنده) را در مقابل تمامی یا بخشی از ضررهایی که او از بیمه‌نامه‌های منتشر شده متحمل می‌شود، مجدداً بیمه کنند.

اوراق بهادار بیمه‌ای با هدف بیمه‌گری

هرچند تنوع اوراق بهادار بیمه‌های غیر زندگی که با هدف بیمه‌گری (اتکایی) منتشر می‌شوند بسته به موضوع و ریسک پایه بسیار زیاد است ولی در عمل می‌توان عمده‌ترین اوراق بهادار بیمه‌های غیر زندگی را شامل موارد ذیل دانست:

۱- اوراق حوادث فاجعه‌آمیز (Cat Bonds)

۲- معاوضات حوادث فاجعه‌آمیز

۳- اوراق تضمین خسارت صنعت (ILW)

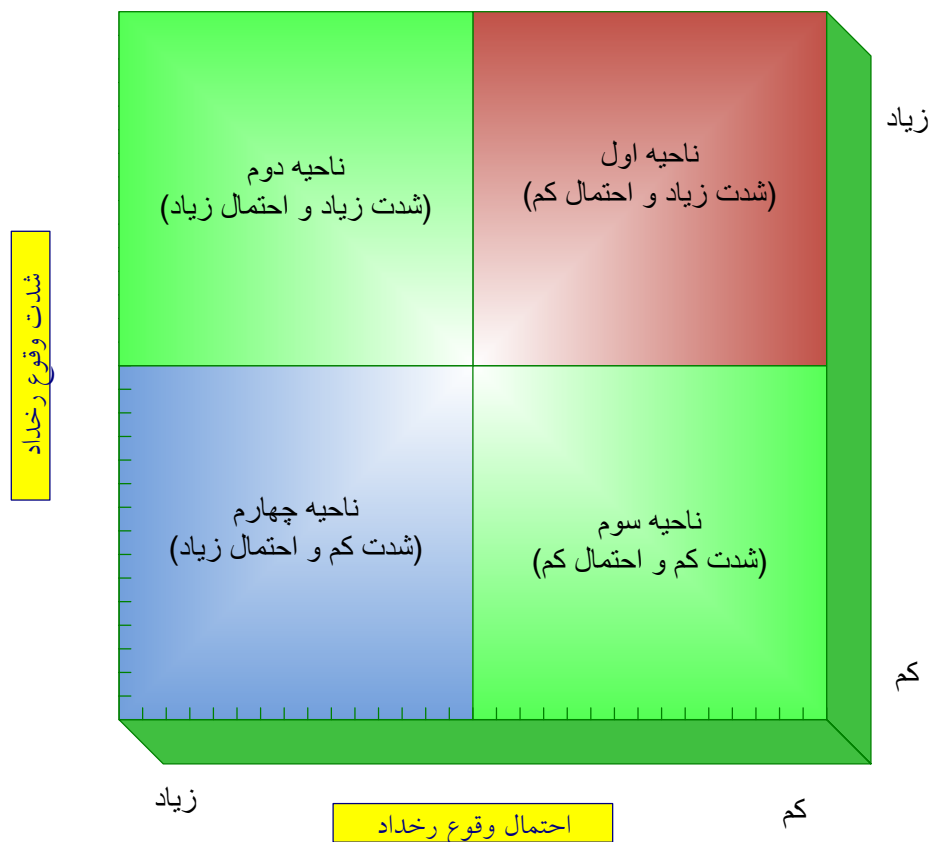
۴- اوراق سایدکار

سایر اوراق بهادار مرتبط با بیمه

- * علاوه بر اینها، اوراق بهادار دیگری نیز وجود دارند که به دلایل مختلف حجم زیادی ندارند و توسعه اندکی در صنعت بیمه و مالی داشته اند.
- * برای نمونه می توان به روش سرمایه مشروط اشاره کرد که از طریق تامین مالی ریسک و مشابه اختیار فروش عمل می کند. ابزار سرمایه مشروط برای خریدار این ابزار این حق را فراهم می کند که اگر حادثه معینی به وقوع بپیوندد، اوراق بهاداری را در قیمتی ثابت برای دوره زمانی خاصی صادر کرده و آنها را به فروش برساند.

اوراق بیمه ای از حیث ریسک

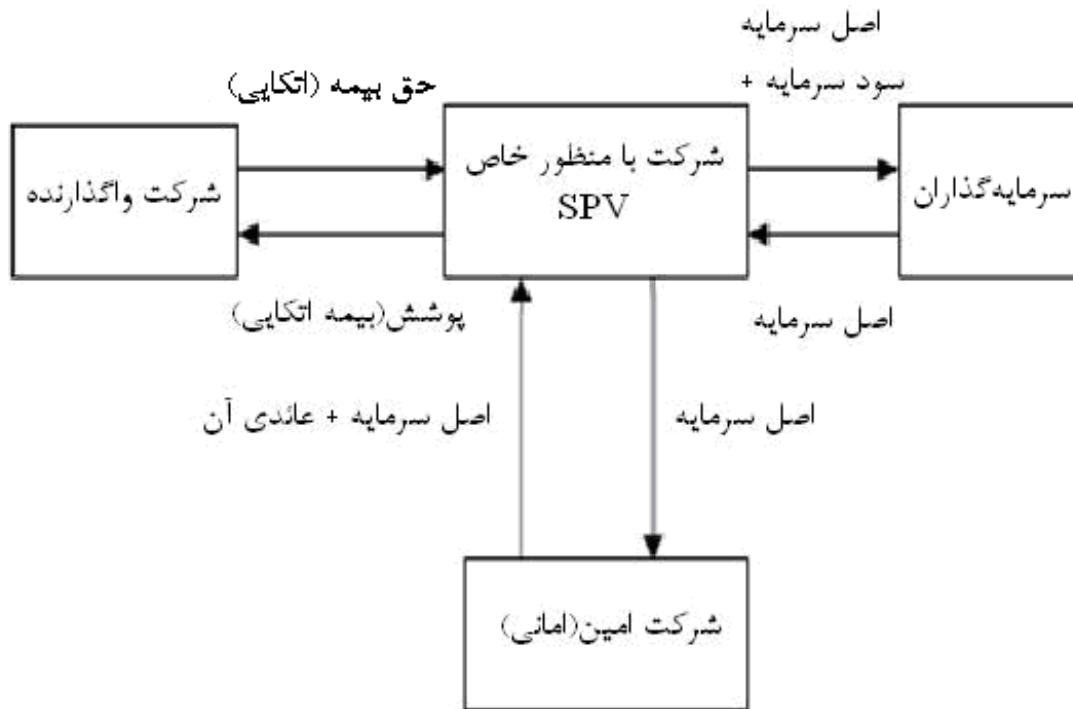
*طبقه بندی ریسک ها از حیث شدت و احتمال



بیمه در ناحیه اول قرار میگیرد.
گوشه شمال شرقی: اوراق بیمه ای

طبقه بندی ریسک ها از حیث شدت و احتمال (منبع: میرطاهر سیدمحمدجواد، ۱۳۹۱)

مبانی نظری



(Canabarro, Finkemeier, Anderson & Bendimerad: 1998)

الگوی اوراق بهادار بیمه ای (منبع: Erwann and Morlaye, 2008, 176)

اوراق تضمین زیان صنعت

این اوراق قدیمی ترین اوراق بهادار مرتبط با بیمه است که از دهه ۱۹۸۰ انتشار آن آغاز شده است و به این دلیل که از صنعت بیمه و بیمه اتکایی در مقابل زیان های شدید پس از حوادث فاجعه آمیز حفاظت و پشتیبانی می کند به اوراق تضمین زیان صنعت معروف شده است، این اوراق همچنین به تضمین زیان بازار (MLW) نیز معروف اند. سازوکار انتشار این اوراق به این صورت است که خریداران این اوراق که شرکت های بیمه یا بیمه اتکایی هستند در مقابل پرداخت وجهی اقدام به خرید این اوراق از فروشنده می کنند و در عوض فروشنده نیز تضمین می کند که با توجه به شاخص های تعیین شده در قرارداد این اوراق، هر گاه زیان صنعت بیمه در اثر یک حادثه فاجعه آمیز (که توسط مراجع ذی صلاح اعلام می شود) از حدی فراتر رود، صرف نظر از اینکه زیان خریدار این اوراق چقدر باشد، باید محدوده زیان تعیین شده در قرارداد اوراق را تضمین کند. فرض کنید یک شرکت بیمه اقدام به خرید اوراق ILW به قیمت ده میلیون دلار می کند به شرطی که اگر کل زیان ناشی از یک حادثه فاجعه آمیز معین (بر فرض طوفان کاترینا) به بیش از بیست میلیارد دلار برسد، فروشنده این اوراق باید دویست میلیون دلار به خریدار این اوراق بپردازد تا زیان او را جبران کند البته در این میان برای شرکت بیمه یا بیمه اتکایی همواره ریسک مبنا (اختلاف زیان واقعی با وجوه دریافت شده بابت زیان) وجود خواهد داشت. زیرا ممکن است که زیان ناشی از حادثه فاجعه آمیز برای کل صنعت پایین باشد اما یک شرکت خاص که اقدام به خریداری اوراق کرده زیان شدیدی را در این حادثه متحمل شود که در این صورت طبق قرارداد اوراق، خسارت کمی به او پرداخت خواهد شد و یا برعکس

اوراق تضمین زیان صنعت

البته معمولاً در قراردادهای ، پرداخت خسارت به دو عامل بستگی دارد: مقدار زیان خریدار اوراق و مقدار زیان کل صنعت بیمه در آن حوزه ، ولی غالباً عامل دوم مهمتر است. این اوراق می تواند خسارت های مربوط به یک حادثه فاجعه آمیز خاص یا مجموعه ای از حوادث فاجعه آمیز طبیعی را در بر گیرد، همچنین این حوادث مرتبط با اوراق می تواند مربوط به یک منطقه یا ایالت یا کل کشور شود. **این اوراق معمولاً برای مدت یک سال و یا بعضاً یک و نیم سال منتشر می شود و در کل، کوتاه مدت است و قابلیت فروش در بازار ثانویه را ندارد ولی خریدار آن می تواند خود با انتشار اوراق دیگری از این نوع در واقع به نوعی اقدام به فروش آن کند.**

اوراق تضمین زیان صنعت غالباً توسط صندوق های پوشش ریسک و شرکت های بیمه اتکایی منتشر می شود. همین طور که دیده می شود فروشندگان اوراق (برخلاف اوراق بلایای طبیعی یا سایدکار که توضیح داده خواهد شد) نهادهای مالی بازار سرمایه و پول از قبیل صندوق های پوشش ریسک هستند و نه شرکت های بیمه و بیمه اتکایی و از این نظر این اوراق سازوکاری معکوس دو مورد دیگر دارند. اما به هر حال به عنوان رابطی بین بازار سرمایه و بازار بیمه عمل می کند.

مزایای اوراق تضمین زیان صنعت

✓ هزینه معاملاتی این اوراق برای هر دو طرف (فروشنده و خریدار) بسیار پایین است.

✓ از طرفی از آنجایی که مبنای خسارت پرداختی از طرف فروشنده اوراق عمدتاً زیان صنعت است، نیاز چندانی به ارزیابی‌های پیچیده ریسک پرتفوی بیمه‌ای شرکت خریدار اوراق از طرف فروشنده وجود نخواهد داشت. بلکه با محاسبه احتمال وقوع حوادث فاجعه‌آمیز تا حد زیادی می‌توان تحلیل‌های دقیقی از ریسک اوراق ارائه کرد. در نتیجه هزینه‌های تحلیل ریسک پایین خواهد آمد.

✓ باید توجه کرد که این اوراق حجم بسیار اندکی از اوراق مرتبط با صنعت بیمه را شامل می‌شوند. زیرا این اوراق در طی مذاکرات دوطرفه و در سطح خصوصی خرید و فروش می‌شوند و به صورت عمومی انتشار نمی‌یابند.

اوراق بلایای طبیعی

□ در واقع با این روش ریسک حوادث فاجعه آمیز و بلایای طبیعی توسط شرکت های بیمه به اوراق بهادار تبدیل شده و در بازار سرمایه به سرمایه گذاران فروخته می شود این ابزار دو کارویژه عمده دارد. اولاً ریسک ها را از شرکت های بیمه و بیمه اتکایی به سرمایه گذاران بازار سرمایه انتقال می دهد و ثانیاً به نوعی راهی برای تامین مالی شرکت های بیمه و جبران کمبود ذخیره سرمایه آنها می باشد.

□ از طرفی از آنجایی که بازدهی این اوراق با بازدهی کلی بازار سرمایه همبستگی ندارد ابزار بسیار مناسبی برای متنوع سازی پرتفوی سرمایه گذاران بازار سرمایه می باشد. ویژگی بارز این اوراق این است که با وقوع یک یا چند حادثه فاجعه آمیز که اوراق به خاطر آنها طراحی شده اند بخشی یا تمام اصل و یا فرع اوراق به زیان دارنده اوراق که همان سرمایه گذار است از بین می رود.

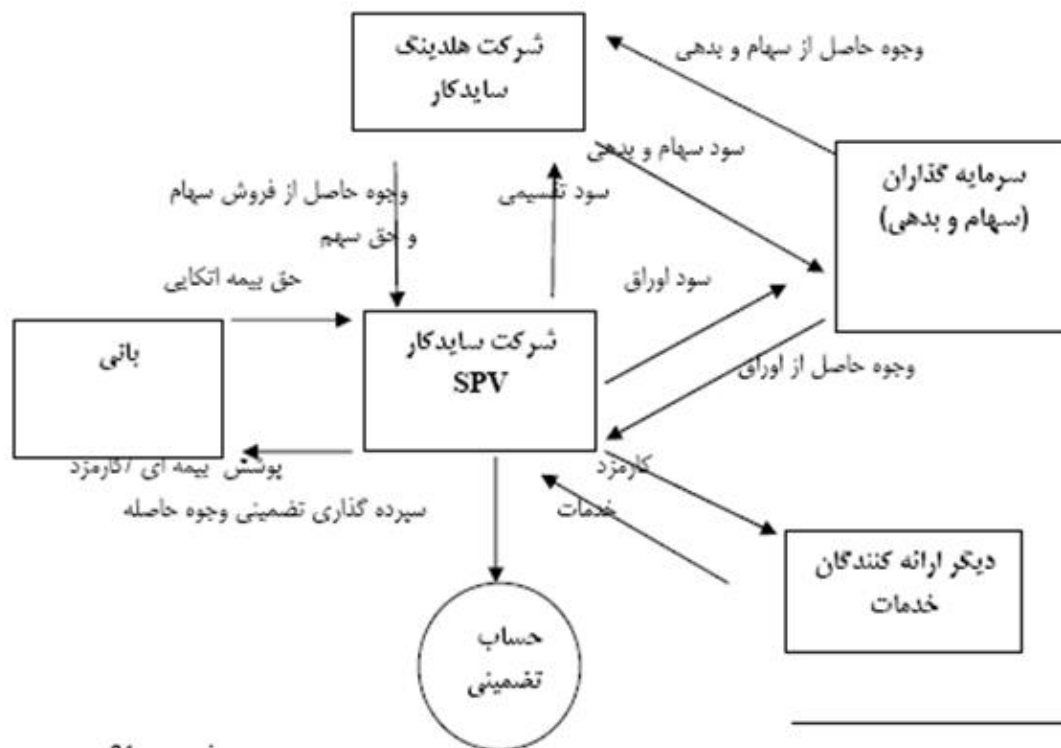
سایدکار

در این سازوکار، در واقع یک قرارداد بیمه اتکایی بین شرکت بیمه و یک نهاد واسط (که به شرکت سایدکار معروف است) منعقد می گردد و علاوه بر این دو ، طرف سومی هم هست که همان سرمایه گذار در اوراق منتشر شده توسط سایدکار است .

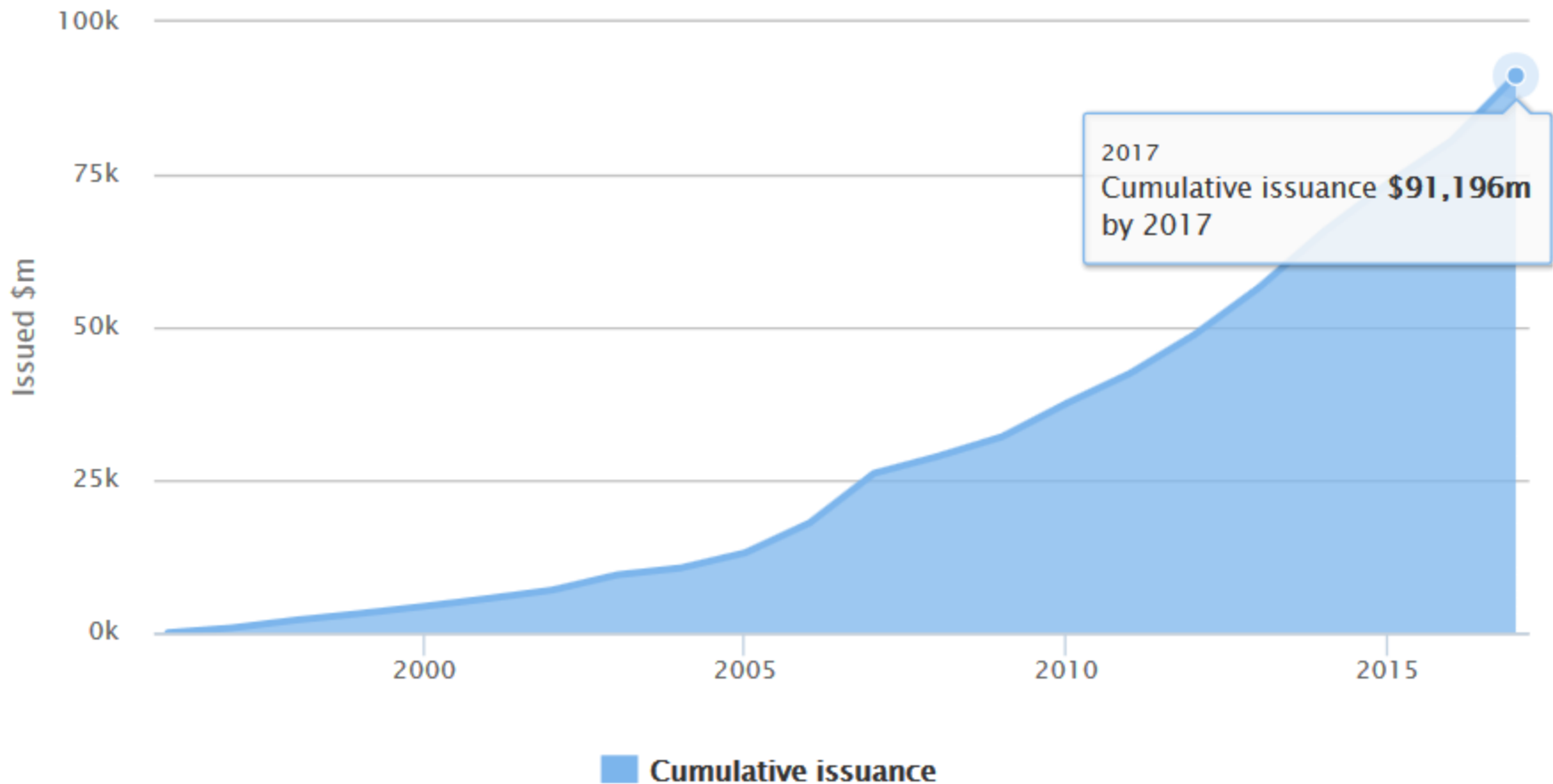
تفاوت این اوراق با دیگر اوراق مرتبط با بیمه در این است که شرکت سایدکار باید مجوز انجام امور بیمه اتکایی را داشته باشد . برخلاف اوراق بلایای طبیعی که بر مبنای بیمه زیان اضافی عمل می کنند، **در اینجا مبنای بیمه اتکایی ، مشارکتی است** یعنی شرکت منتشر کننده اوراق (یعنی همان سایدکار) در ریسک بیمه نامه های یک شرکت بیمه خاص، در عوض دریافت بخشی از حق بیمه های دریافتی از آن بیمه نامه ها شریک می شود ، سپس اقدام به انتشار اوراق و یا سهام عادی می کند که وجوه حاصل از این اوراق و نیز حق بیمه دریافتی از شرکت بیمه در یک حساب تضمینی سرمایه گذاری می شود. خریداران این اوراق بازدهی حاصل از این سرمایه گذاری را دریافت خواهند کرد و در عوض اگر خسارتی برای شرکت بیمه به وقوع بپیوندد ، باید سهمی از ریسک بیمه نامه ها که توسط سایدکار تضمین شده از محل اصل و فرع اوراق پرداخت شود.

بر خلاف اوراق بلایای طبیعی لازم نیست که این اوراق حتماً برای حوادث فاجعه آمیز منتشر شوند که احتمال وقوع پایین ولی شدت خسارت زیادی دارند، بلکه برای تضمین زیان شرکت بیمه در بیمه نامه های عادی به کار می رود و طول عمر این اوراق دو یا سه سال است . همچنین خریداران این اوراق می توانند در مورد اوراق به مذاکره بپردازند و سهم خاصی از کسب و کار و بیمه نامه های شرکت بیمه یا بیمه اتکایی را برای بیشینه کردن سود در قرارداد مورد هدف قرار دهند.

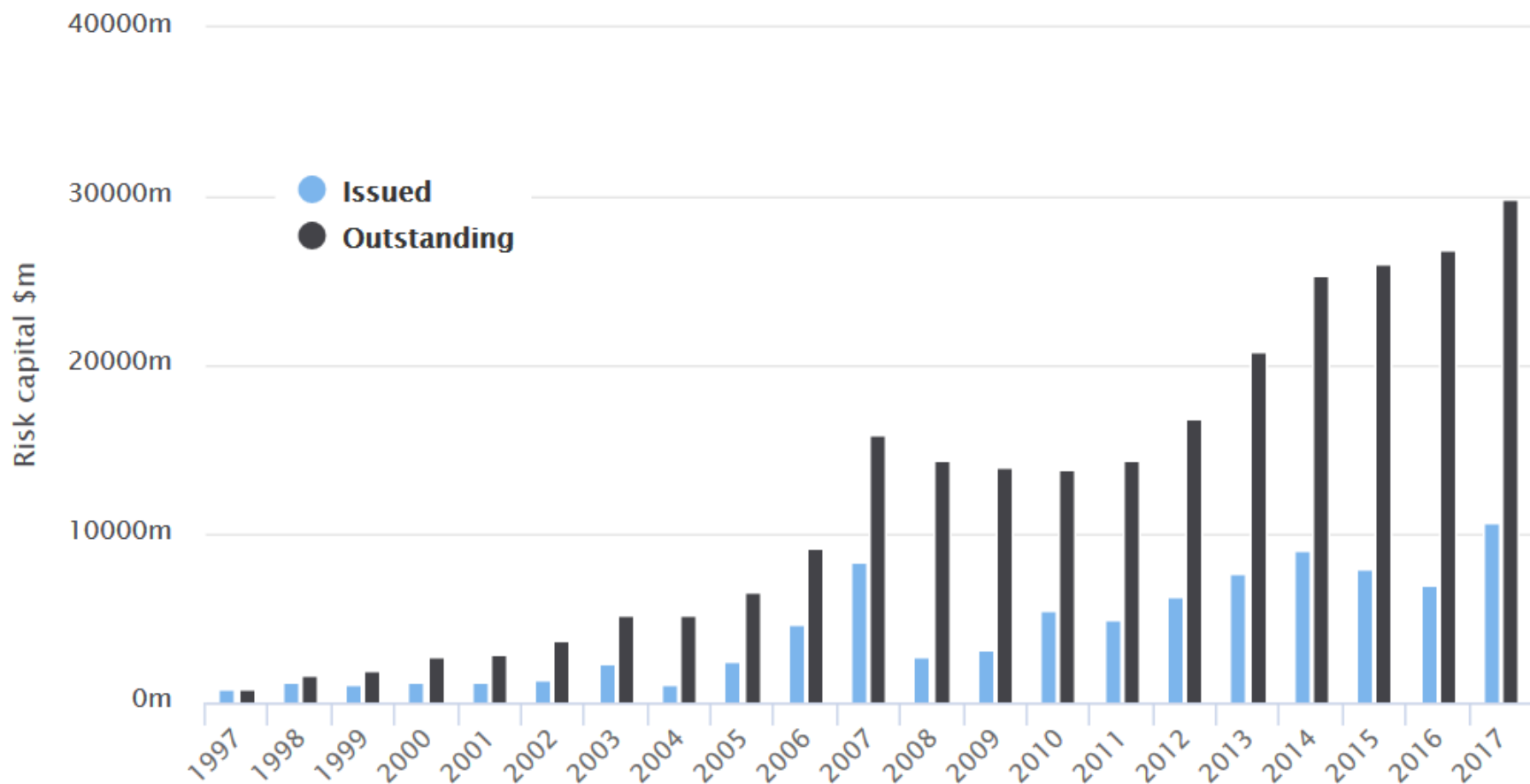
مدل عملیاتی سایدکار



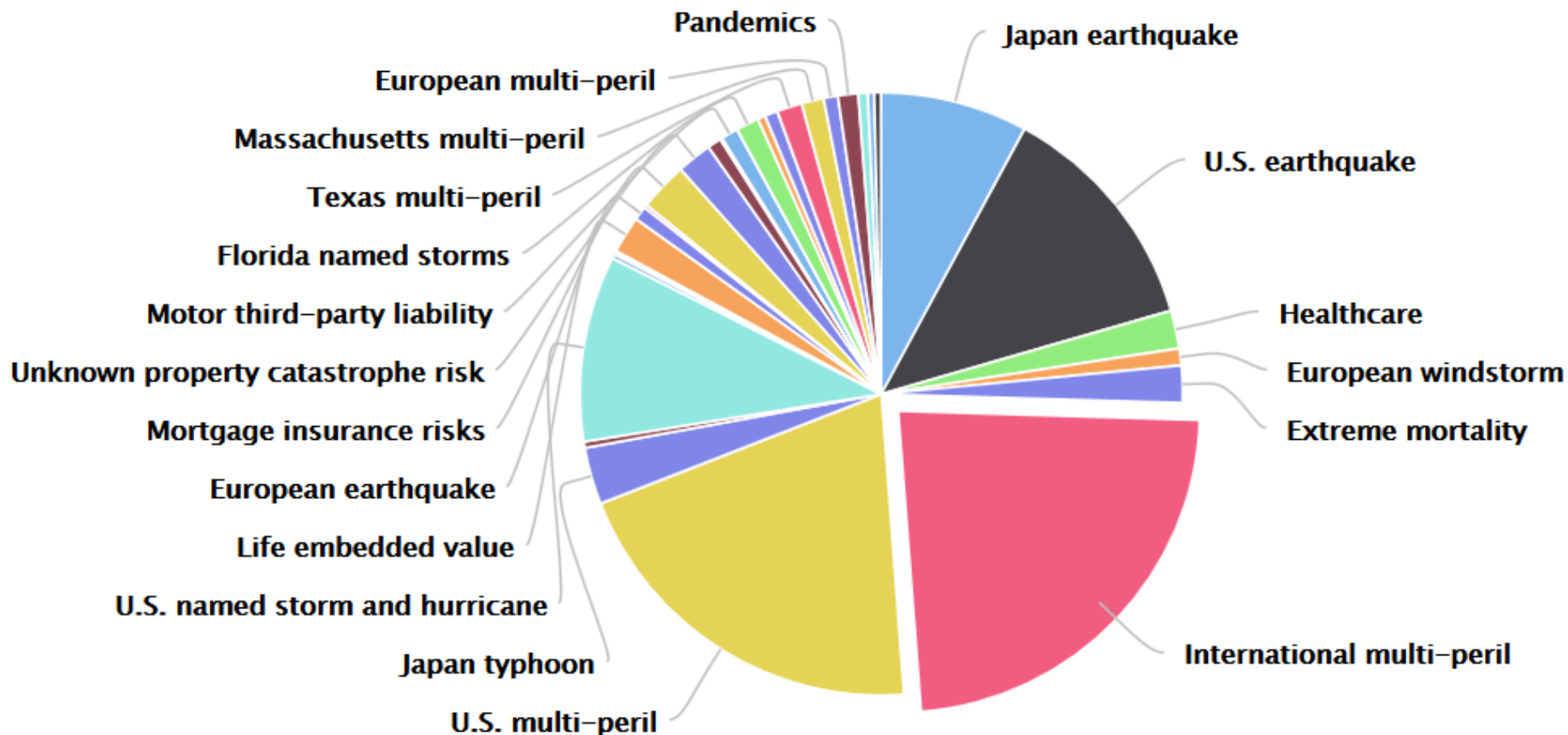
Catastrophe bonds and ILS cumulative issuance by year



Catastrophe bond & ILS risk capital issued & outstanding by year

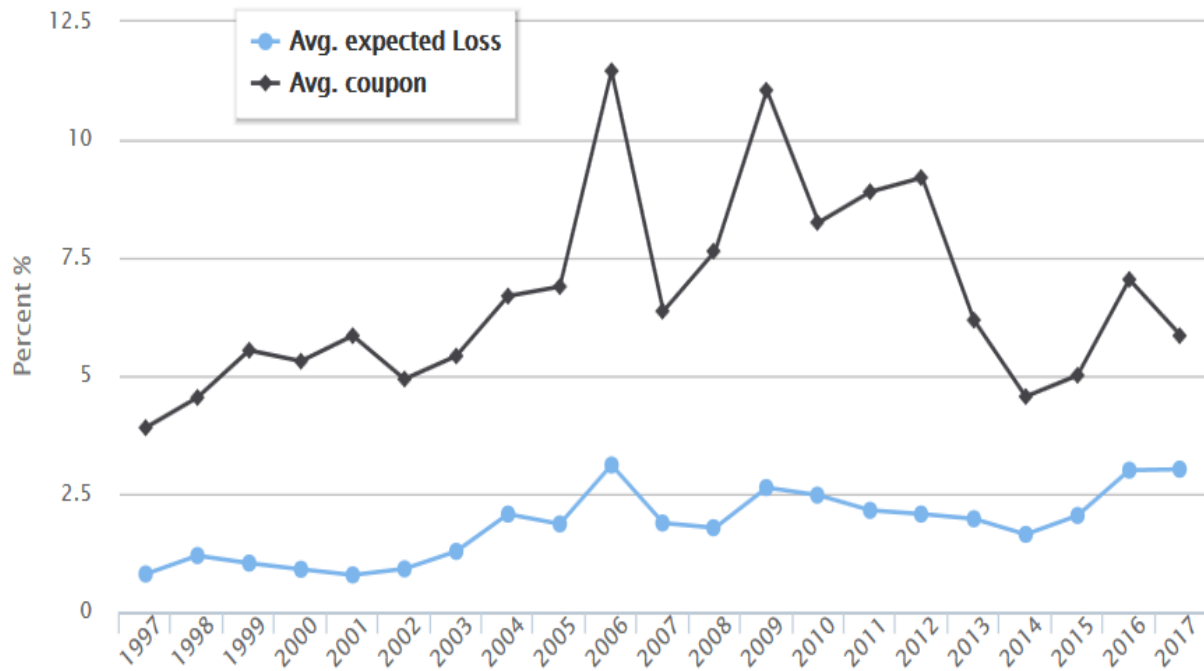


Catastrophe bonds & ILS risk capital outstanding by risk or peril



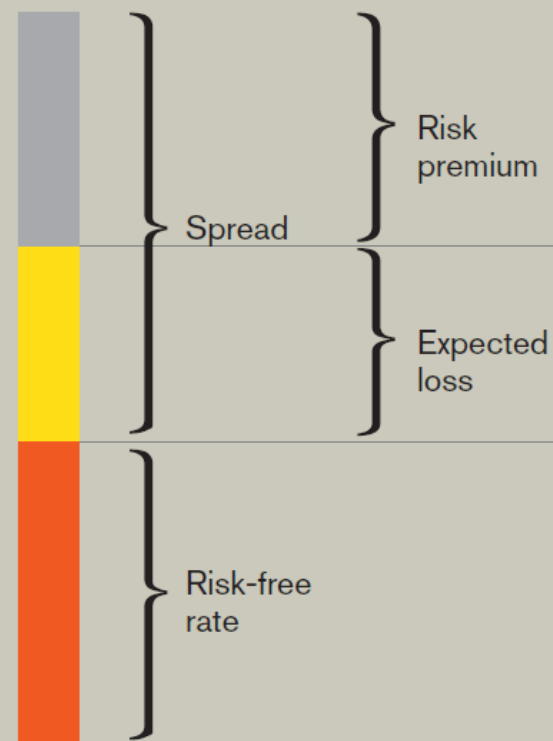
نگاه آماری

Catastrophe bonds & ILS issuance average expected loss and coupon by year



Source: www.Artemis.bm Deal Directory

Breakdown of bond yield



Not to scale.

For simplicity, any optionality embedded in the bond (for example a call feature) is not considered here.

نگاه آماری

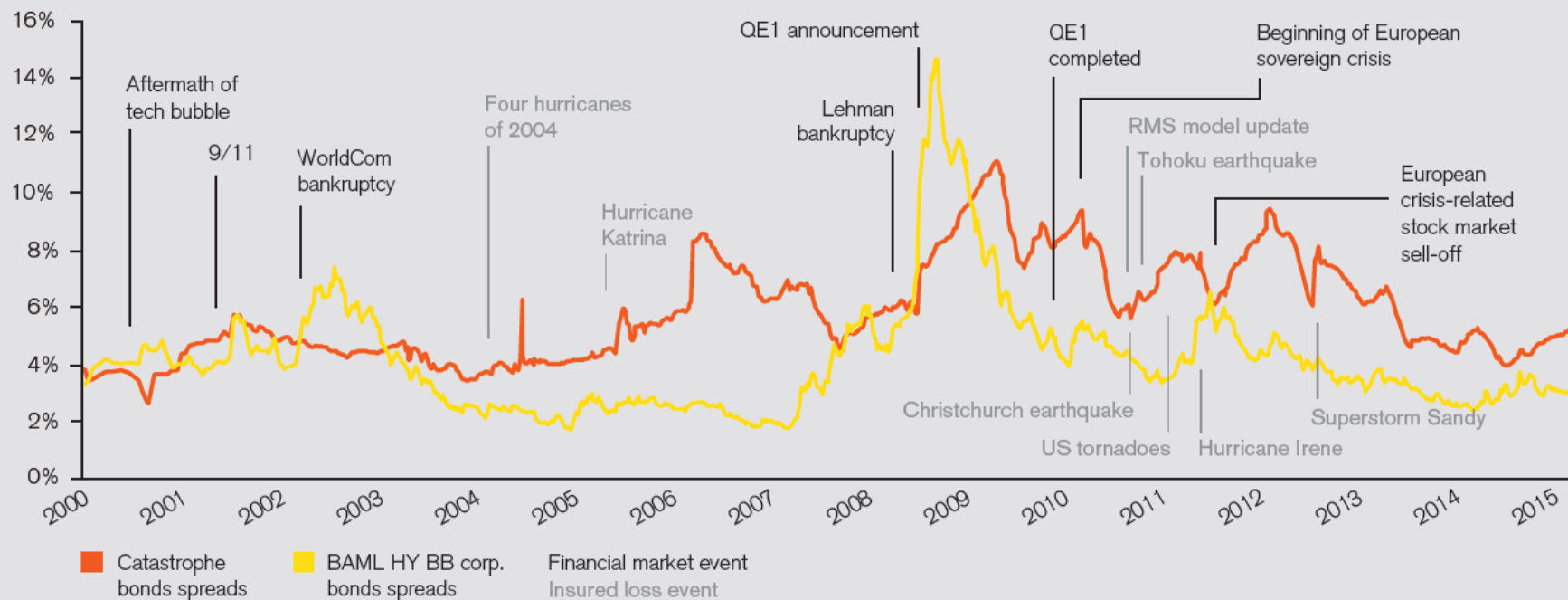


Exhibit 1: Catastrophe bond and high-yield corporate bond spreads

مدل بومی اوراق بهادار بیمه ای:

اوراق مالی اسلامی (صکوک) بیمه اتکایی

مطالعه موردی: صنعت نفت و گاز

۵-اوراق مالی اسلامی (صکوک)

*تعریف

کمیته تخصصی فقهی سازمان بورس اوراق بهادار صکوک را اینگونه تعریف کرده است: "اوراق بهاداری هستند که بر اساس قراردادهای شرعی منتشر می شوند و نشان دهنده مالکیت مشاع دارندگان آن، در دارایی مبنای انتشار اوراق می باشند و دارایی عبارت است از هر نوع مال منقول یا غیرمنقولی است که بتواند موضوع قرارداد قرار گیرد و مشخصات مندرج در ضوابط اوراق را داشته باشد" (سایت سازمان بورس و اوراق بهادار، ۱۳۸۶)

انواع صکوک

نوع اوراق	ماهیت انتفاع	ماهیت عقود	نوع سود	بخش اقتصادی قابل کاربرد
اوراق قرض الحسنه	غیر انتفاعی	قرض بدون سود	ندارد	کشاورزی - صنعت - خدمات
اوراق مشارکت	انتفاعی	مشارکتی	انتظاری	کشاورزی - صنعت - خدمات
اوراق مضاربه	انتفاعی	مشارکتی	انتظاری	بازرگانی
مزارعه و مساقات	انتفاعی	مشارکتی	انتظاری	کشاورزی
اوراق اجاره	انتفاعی	مبادله‌ای	ثابت	کشاورزی - صنعت - خدمات
اوراق استصناع	انتفاعی	مبادله‌ای	ثابت	کشاورزی - صنعت - خدمات
اوراق سلف	انتفاعی	مبادله‌ای	ثابت	صنعت - کشاورزی
اوراق مرابحه	انتفاعی	مبادله‌ای	ثابت	صنعت - خدمات

مقایسه انواع اوراق بهادار اسلامی منبع: (حدادی، ۱۳۹۰، ۳۷)

صنعت نفت

*داشتن نقش اساسی در تحقق اهداف کلان اقتصاد ملی در افق چشم انداز ۲۰ ساله

*سهم ۲۸ درصدی در تولید ناخالص داخلی کشور

*سهم ۸۴ درصدی از درآمد ارزی کشور

*سهم بیش از ۹۵ درصدی در تامین انرژی

*صنعت نفت یکی از اصلی ترین مزیت های اقتصاد ایران



* بیمه های نفتی دریایی

۱- بیمه های محموله (Cargo)

این نوع بیمه ها اختصاص دارد به بیمه ی خود محموله

۲- بیمه های بدنه و ماشین آلات شناورها (H & M)

۳- بیمه های حمایت و جبران خسارت (P&I)

این نوع بیمه ها به بیمه های حمایت و جبران خسارت معروفند که اصلی ترین بیمه شناورها هستند و در واقع می توان گفت همان بیمه های شخص ثالث شناورها هستند. در دنیا ۱۲ شرکت بیمه معروف وجود دارد که این نوع بیمه را انجام می دهند و مرکز اصلی ۹ بیمه از این ۱۲ شرکت بیمه مذکور، در انگلستان قرار دارد.

* اجرای بیمه شخص ثالث کشتی (پی اند آی) توسط اتحادیه کلوپ ها یا حق بیمه ثابت

همچنین اگر آلودگی روغن توسط کشتی ها در بندر ایجاد شود، توسط شرکت بیمه ای که بیمه پی اند آی ارائه می دهد، خسارت پرداخت می شود که این امر هزینه هنگفتی دارد.

همچنین در تصادف کشتی ها بیمه بدنه و ماشین آلات سه چهارم هزینه ها و بیمه شخص ثالث پی اند آی یک چهارم هزینه ها را پرداخت می کند.

* نقش کمرنگ صنعت بیمه در اقتصاد ایران

مهمترین دلایل آن:

- ۱- عدم توانایی مالی و ظرفیت صنعت بیمه و شرکت های بیمه ای برای جذب ریسک های بزرگ (ظرفیت سرمایه ای پایین)
- ۲- نبود دانش فنی و نیروی انسانی متخصص در صنعت بیمه و شرکت های بیمه ای جهت جذب ریسک های بزرگی چون ریسک های موجود در صنایع نفت، گاز و پتروشیمی (ظرفیت فنی و حرفه ای پایین)

* طبق اطلاعات موجود در سالنامه آماری صنعت بیمه، تنها چیزی حدود ۱.۶ درصد از حق بیمه تولیدی مربوط به حوزه نفت و انرژی است. در حالی که خسارت وارده در این بخش حدود ۰.۹۹ درصد از مبلغ کل خسارت هاست که این نشانگر پر بازده بودن این بخش برای بیمه ها و از طرفی عدم توجه کافی در این بخش می- باشد.

*تحریم ها

*تحریم به مثابه یک ریسک سیاسی *تحریم های ایالات متحده و اتحادیه اروپا

۱-تحریم نفت

۲-قطع دسترسی به پرداخت پول و همکاری بانکی

۳-تحریم شرکت های فنی و سرمایه گذاری در صنعت نفت

۴- شرکت های بیمه و کشتیرانی

*اثرات تحریم ها بر بیمه صنایع نفت، گاز و پتروشیمی

۲۶ ژوئیه ۲۰۱۰: شرکت های بیمه داخلی نمی توانستند به شرکت های بیمه اروپایی مراجعه نموده و نرخ و شرایط را از آن ها دریافت نمایند

از یکم ژوئیه ۲۰۱۲: قطع همه تعاملات بیمه ای ایران در حوزه صنایع نفت و گاز قطع شد و نفتکش ها و شناورهای ایرانی نیز تحت انواع پوشش های بیمه دریایی نفتی (همچون P&I و H&M و Cargo) قرار نمی گرفتند.

*سؤالات جدی پس از تجربه تحریم های ظالمانه بین المللی:

۱- با توجه به اینکه بیمه های اتکایی اروپایی کاملاً قطع شده است چه راه حلی برای افزایش ظرفیت سرمایه ای شرکت های بیمه ای ایرانی و اتکایی نمودن ریسک های سنگین حوزه نفت و گاز وجود دارد؟

۲- با توجه به تحریم ها در حوزه شناورها و نفتکش ها و لزوم بیمه داشتن جهت تردد در آب های بین المللی برای این شناورها چگونه شناورها و نفتکش های خود را بیمه نماییم؟

۳- با توجه به قطع شدن کامل روابط برای گرفتن نرخ های حق بیمه و آنالیز و تجزیه و تحلیل ریسک های پیچیده و متنوع نفتی چه کار می توان کرد؟ کمبود ظرفیت فنی و دانش در حوزه بیمه چه کار کنیم؟

*راه‌های مقابله با اثرات تحریم های بیمه ای صنایع نفت، گاز و پتروشیمی

۱- راهکار عوض کردن پرچم یا ثبت شرکت در کشورهای خارجی

۲- راهکار بیمه مشترک (تشکیل کنسرسیوم) و صندوق ویژه بیمه
اتکایی توسط دولت

۳- تشکیل کنسرسیوم و تأسیس مؤسسه Kish P&I club

*راهکارهای کلی پیشنهادی مقابله با تحریم

۱-ساماندهی ارتباطات متقابل صنعت بیمه با صنایع نفت، گاز و پتروشیمی

۲-تغییر قوانین و مقررات صنعت بیمه با توجه به تحریم ها

۳-افزایش سرمایه شرکت های بیمه ای جهت بیمه گری

۴-تاسیس صندوق های بیمه ای مشترک با صنایع بزرگ همانند نفت و فولاد

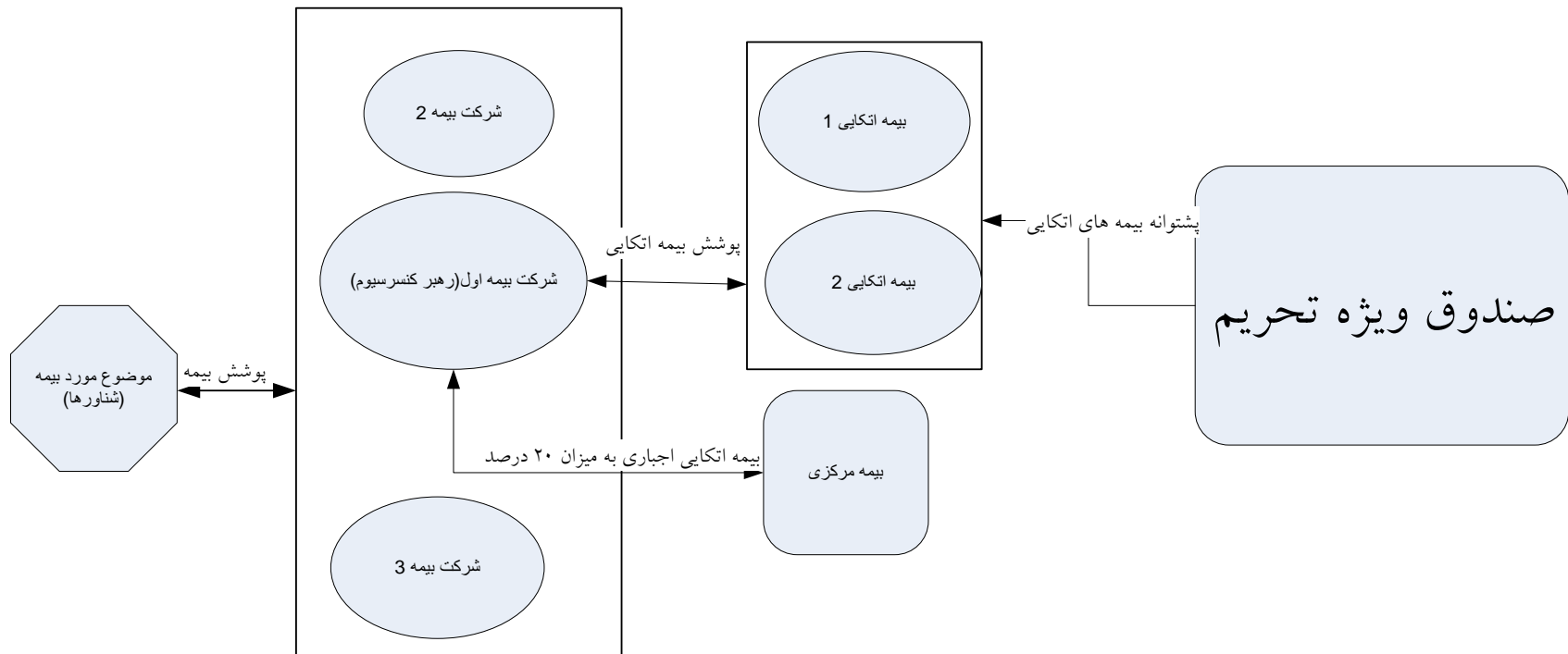
۵-گسترش همکاری ها با شرکت های جنوب شرق آسیا و کشورهای عضو اکو جهت انجام بیمه گری اتکایی و توزیع ریسک عملیات بیمه

۶-انتشار انواع اوراق بیمه ای از طریق بازار سرمایه و انتشار اوراق مالی اسلامی بیمه اتکایی

ارائه الگو، جمع بندی و نتیجه گیری

*سیر منطقی طراحی الگو

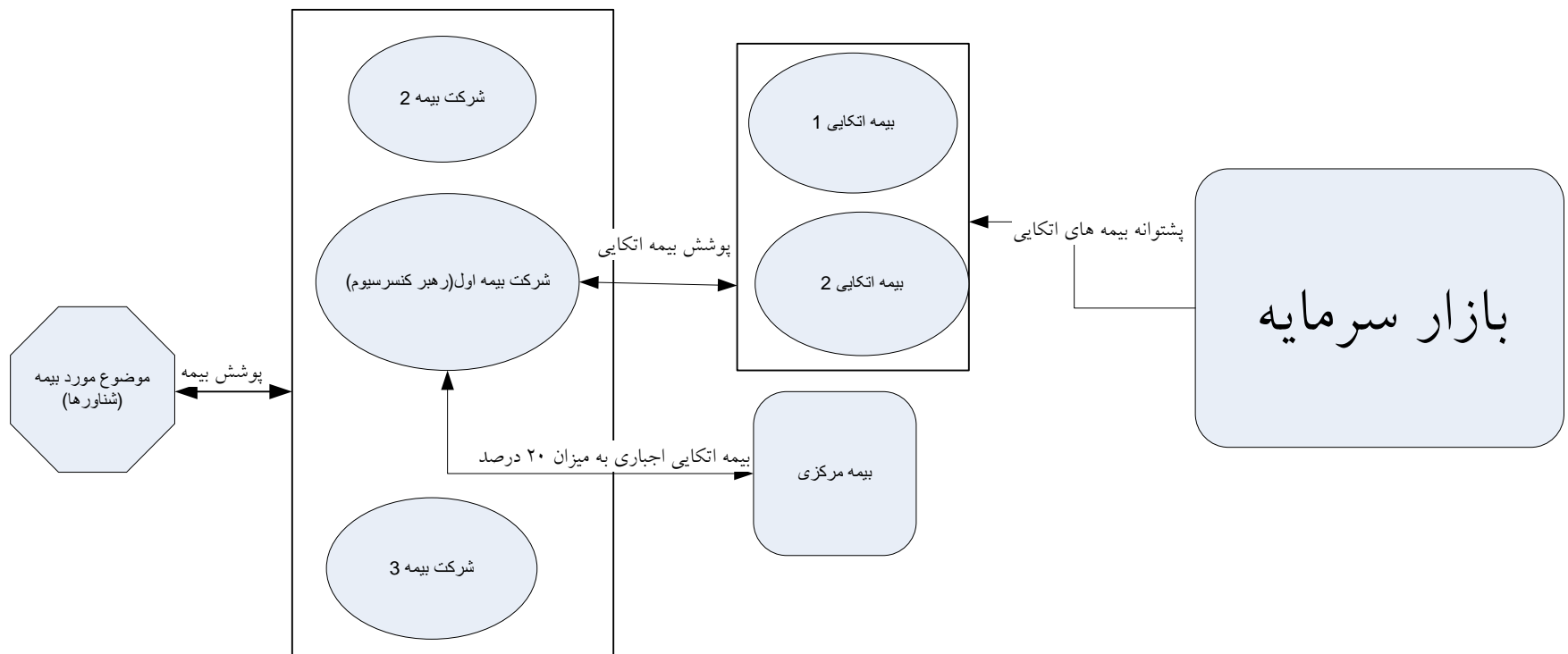
مرحله اول: مدل نمودن راهکار کنونی



مدل کنونی مقابله با تحریم در بخش بیمه های اتکایی در صنعت نفت (منبع میرطاهر سیدمحمدجواد، ۱۳۹۱)

ارائه الگو، جمع بندی و نتیجه گیری

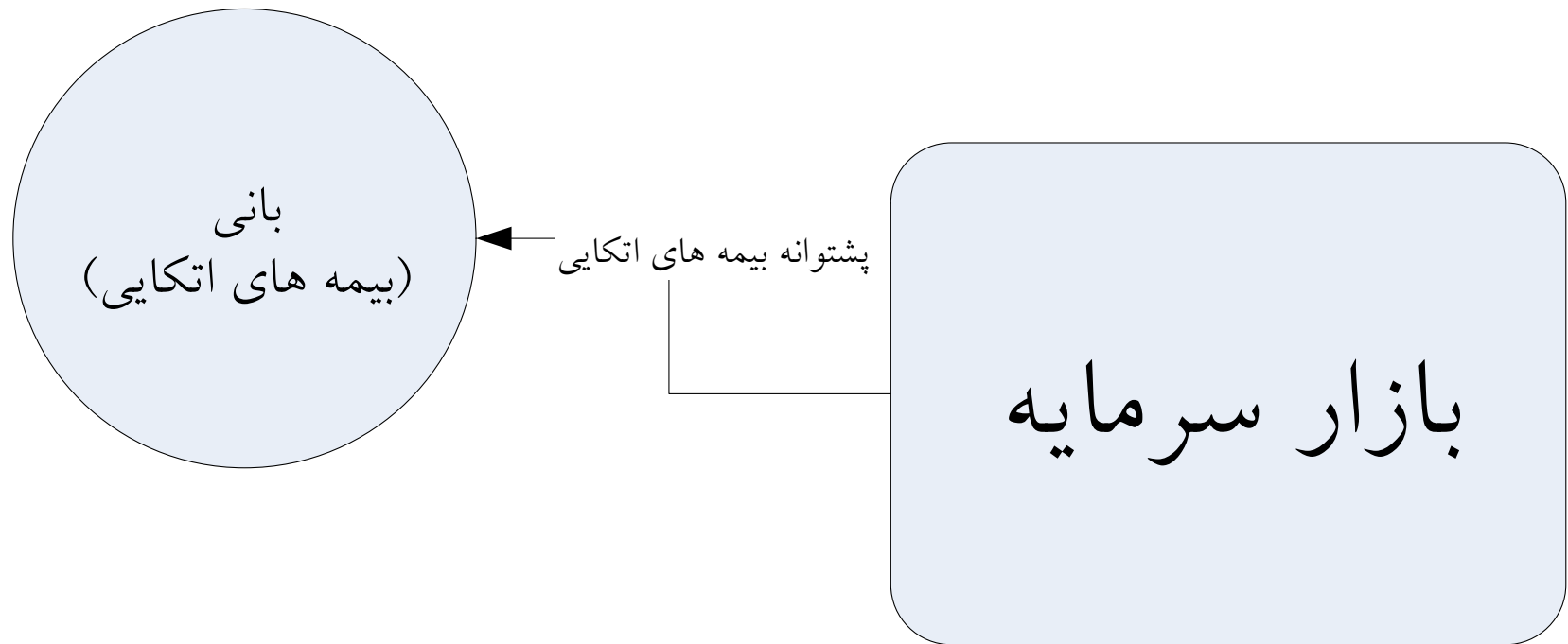
مرحله دوم: پیشنهاد نقش آفرینی بازار سرمایه به جای صندوق ویژه تحریم



مدل استفاده از ظرفیت بازار سرمایه در بخش بیمه های اتکایی در صنعت نفت (منبع میرطاهر سیدمحمدجواد، ۱۳۹۱)

ارائه الگو، جمع بندی و نتیجه گیری

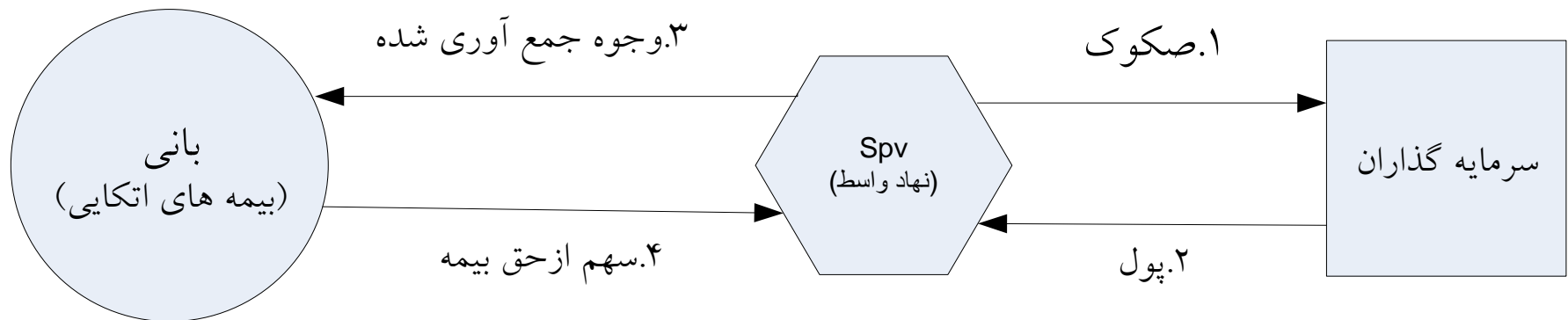
مرحله سوم: بسط نقش بازار سرمایه در مدل



خلاصه کردن بخش بیمه ای مدل در "بانی" جهت ساده سازی مدل (منبع: میرطاهر سید محمد جواد، ۱۳۹۱)

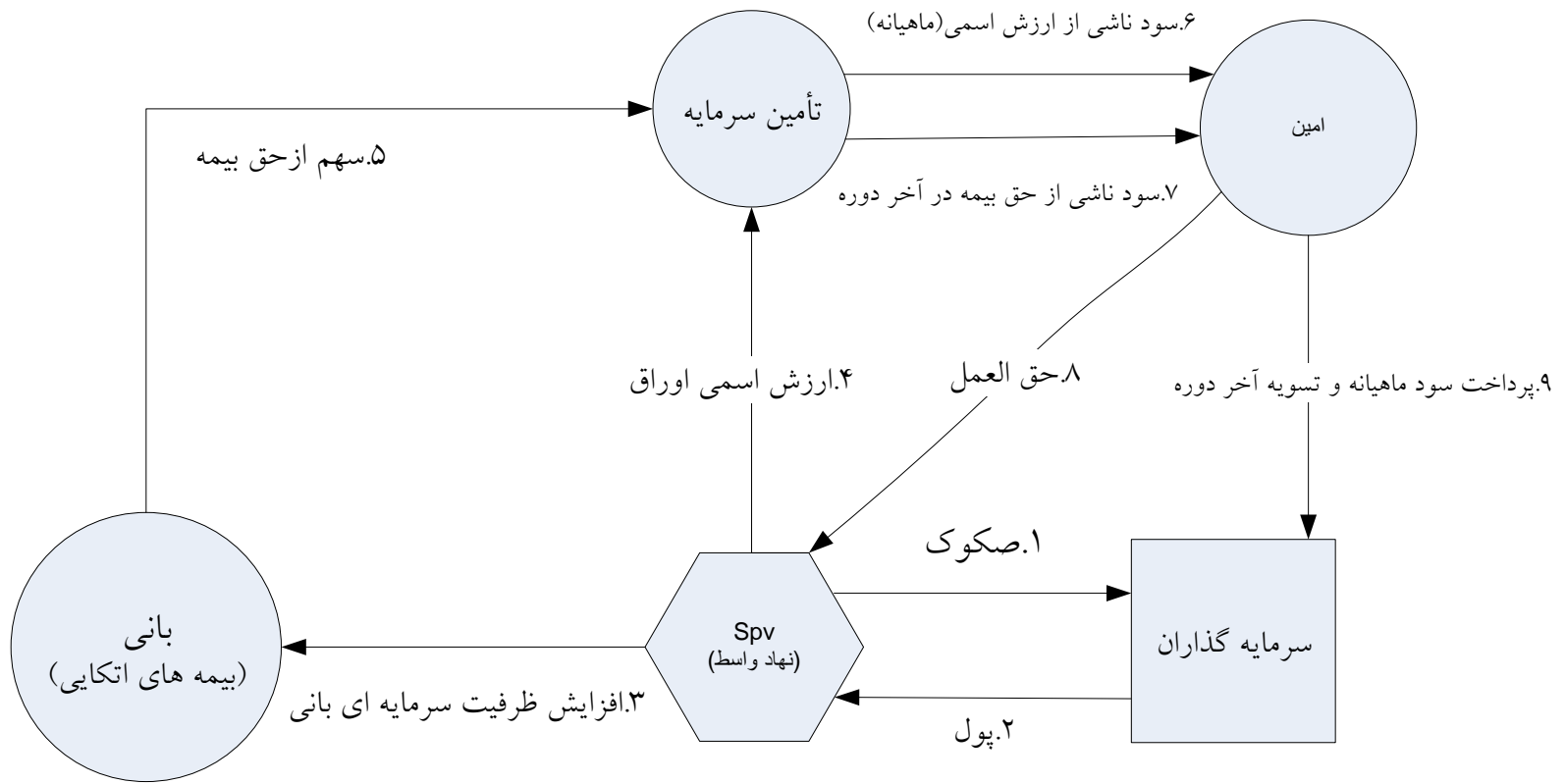
ارائه الگو، جمع بندی و نتیجه گیری

مرحله چهارم: الگوی اوراق مالی اسلامی بیمه اتکایی به شکل ساده



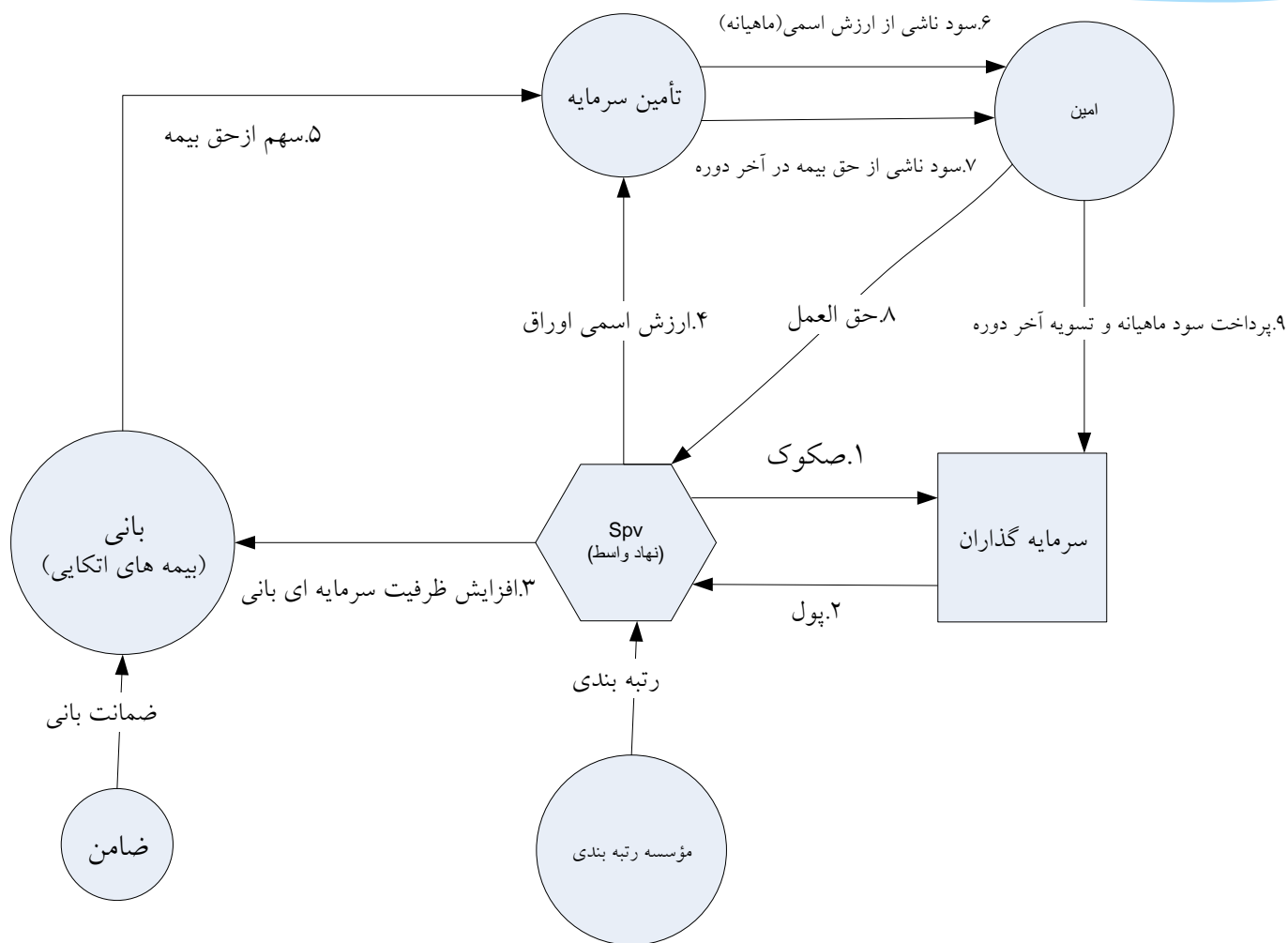
مدل ساده اوراق مالی اسلامی بیمه اتکایی (منبع: میرطاهر سید محمد جواد، ۱۳۹۱)

مرحله پنجم: اضافه نمودن امین و تأمین سرمایه در مدل



ارائه الگوی اوراق بیمه اتکایی با اضافه شدن امین و شرکت تأمین سرمایه (منبع: میرطاهر سیدمحمدجواد، ۱۳۹۱)

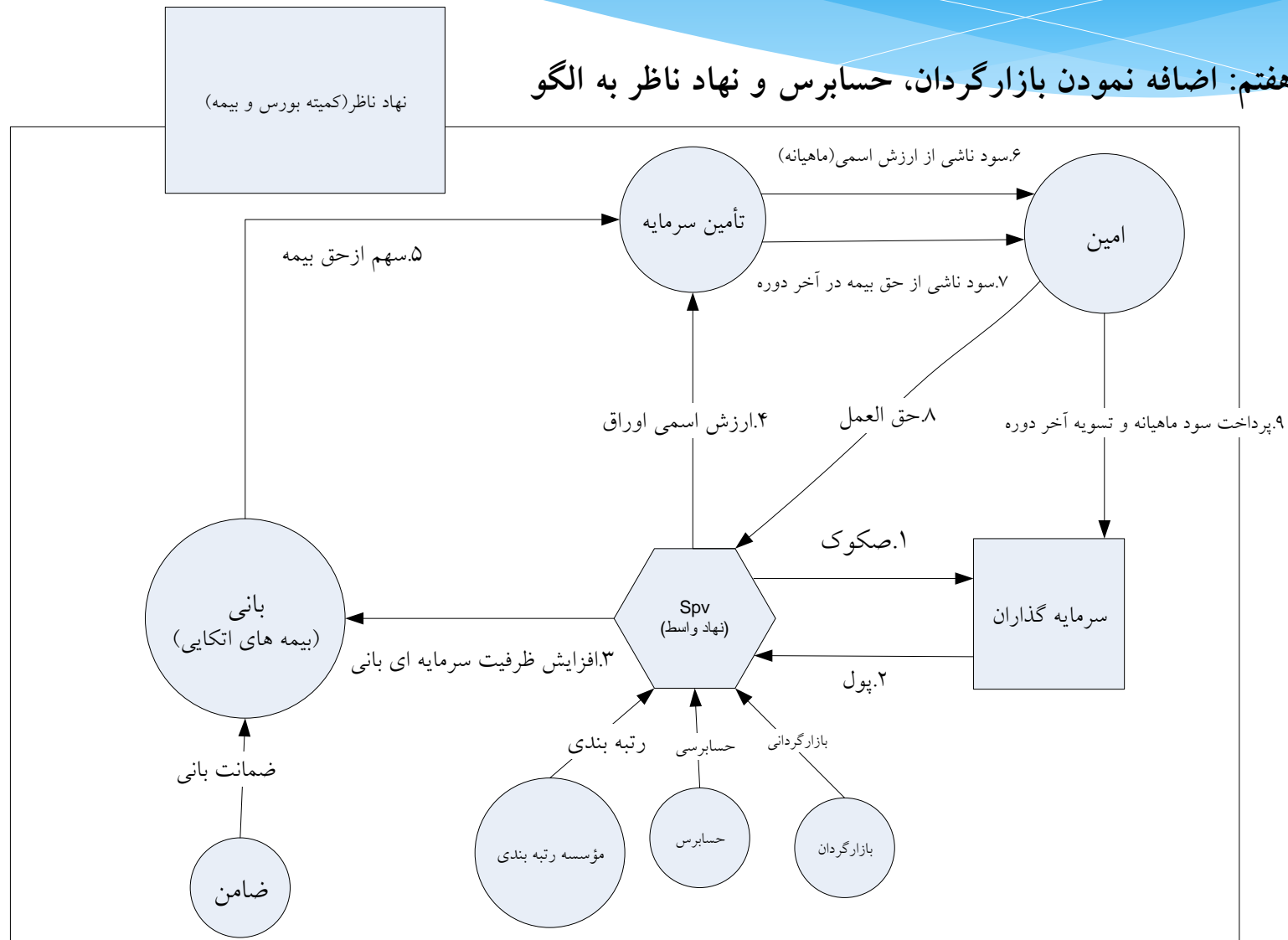
اضافه نمودن ضامن و مؤسسه رتبه بندی به الگو



الگوی اصلاح شده با اضافه شدن ضامن و مؤسسه رتبه بندی (منبع: میرطاهر سیدمحمدجواد، ۱۳۹۱)

ارائه الگو، جمع بندی و نتیجه گیری

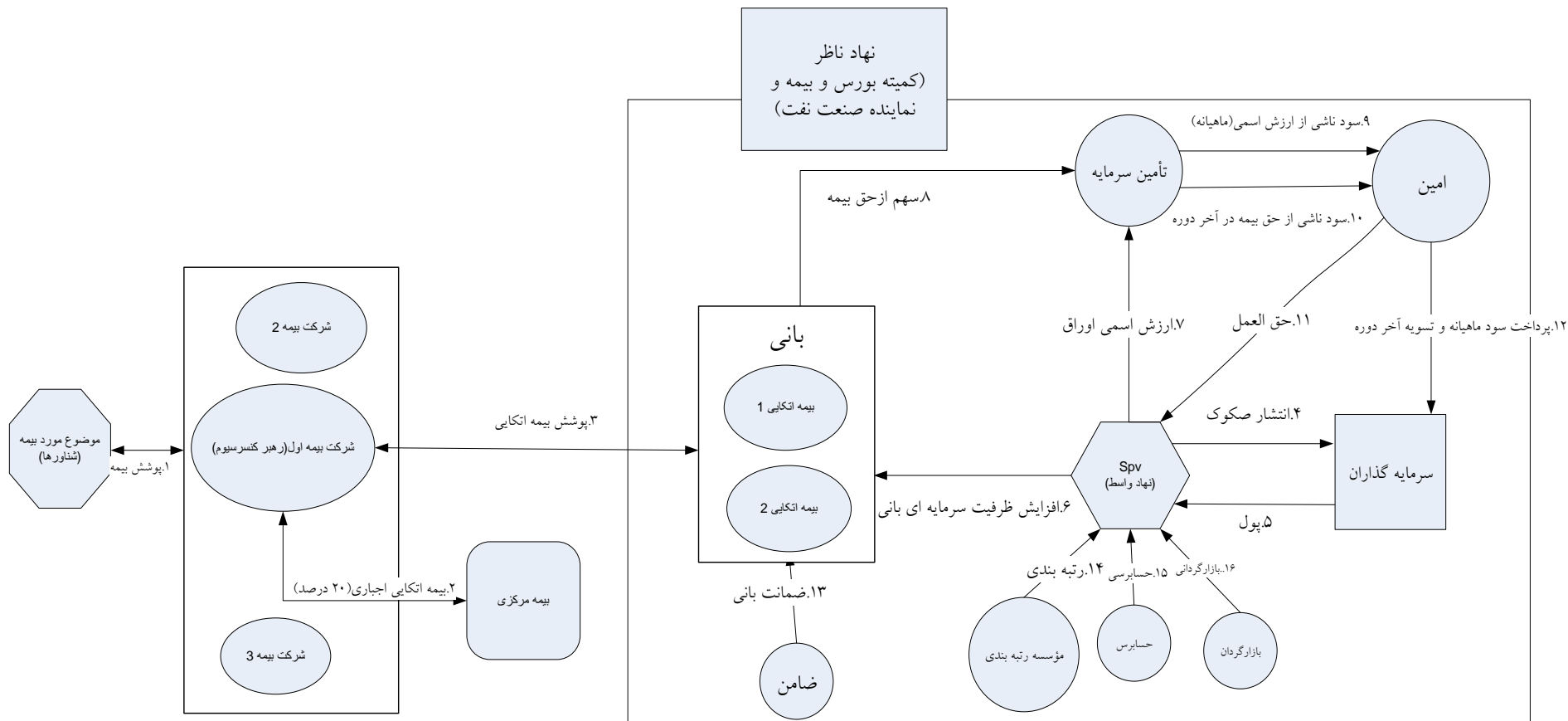
مرحله هفتم: اضافه نمودن بازارگردان، حسابرس و نهاد ناظر به الگو



الگوی اصلاح شده بیمه شده اتکایی با اضافه شدن بازارگردان، حسابرس و ناظر (منبع: میرطاهر سیدمحمدجواد، ۱۳۹۱)

ارائه الگو، جمع بندی و نتیجه گیری

مرحلہ نہایی: ارائه الگوی جامع عملیاتی و اوراق مالی اسلامی بیمه اتکایی



الگوی جامع عملیاتی و اوراق مالی اسلامی بیمه اتکایی (منبع: میرطاهر سید محمد جواد، ۱۳۹۱)

*فقه اوراق مالی اسلامی بیمه اتکایی

۱. تشکیل کنسرسیوم و بیمه مشترک نیز به معنای مشارکت در عقد بیمه می باشد که هرکس مقداری از ریسک موضوع مورد بیمه را بیمه نماید
۲. اصل تأسیس شرکت واسطه (ناشر اوراق بیمه اتکایی) می تواند در قالب شرکت سهامی خاص یا عام و با مجوز سازمان بورس و اوراق بهادار تشکیل شود که از منظر فقهی مانند شرکت های سهامی تابع عقد شرکت است.
۳. واگذاری اوراق بیمه اتکایی و گرفتن وجوه آنها از متقاضیان اوراق در قالب قرارداد وکالت خواهد بود. به این معنا که متقاضیان اوراق با اعطای وجوه و گرفتن اوراق بیمه اتکایی، به واسطه وکالت می دهند که وجوه آنان را بصورت مشاع جهت افزایش ظرفیت سرمایه ای بانی و در واقع انجام عملیات بیمه اتکایی نمودن توسط بانی صرف نماید.
۴. پایه و مبنای اوراق مالی اسلامی بیمه اتکایی بر مبنای عقد بیمه قرار داده شده است که اکثر فقهای امامیه بیمه را عقدی صحیح و شرعی و لازم می دانند
۵. در این اوراق مورد وکالت از امور نیابت پذیر است و کاملاً معلوم و معین است.
۶. همچنین صاحبان اوراق به شرکت واسطه وکالت عام می دهند که ارزش اسمی اوراق و حق بیمه دریافتی از بانی را به صلاحدید خود در یک شرکت تأمین سرمایه معتبر سرمایه گذاری کند و ماهیانه سود ارزش اسمی اوراق را پس از کسر حق الوکاله و کسر هزینه هایی که در این فرآیند نموده است به صاحبان اوراق پرداخت نمایند.

ارائه الگو، جمع بندی و نتیجه گیری

۷. صاحبان اوراق به شرکت واسط وکالت مطلق می دهند که اگر به هر نحوی بر اساس نظر کارشناسان و ناظر (کمیته مشترک بورس و بیمه و نمایندگان صنعت نفت) مشخص شد که در پایان دوره خسارتی به موضوع مورد بیمه وارد شده است و باید خسارتش پرداخت شود، آن مقدار خسارتی که سهم صاحبان اوراق است در ابتدا از سود حق بیمه ها و سپس از خود حق بیمه و در آخر سر از ارزش اسمی اوراق کسر شود و توسط واسط به بانی داده شود. بهتر است افراد متخصص در اکچوئری طوری اوراق را طراحی نمایند که در صورت زیان، حداکثر حق بیمه و سود حاصل از آن از بین برود و به ارزش اسمی اوراق صدمه ای نخورد. در این صورت ناشر یا همان واسط می تواند اصل سرمایه را تضمین نماید و بالطبع رتبه اوراق از سوی مؤسسه رتبه بندی نیز بالاتر خواهد بود.
۸. فروش اوراق مالی اسلامی بیمه اتکایی در بازار ثانوی، از باب فروش سهم الشرکه فرد از بیمه گری خود بوده است و بدین معناست که بیمه گر عوض خواهد شد و طبیعتاً تعهداتش را به کس دیگری واگذار نموده است. طبیعی است که اگر خسارت خاص و قابل توجهی رخ ندهد، هرچه به سر رسید اوراق نزدیک می شویم قیمت آن افزایش پیدا خواهد کرد و اگر خسارت فاجعه باری رخ بدهد با افت شدید قیمت و حتی بی ارزش شدن آن مواجه خواهیم بود.
۹. ضامن، بازارگردان، نهاد ناظر، مؤسسه رتبه بندی، امین و حسابرس کارمزد خود را دریافت می نمایند و این مبلغ چون مزد کار آن ها و متعارف است هیچ اشکال شرعی ندارد و واسط جزو هزینه ها آن ها را حساب می کند و به وکالت از موکلین موظف به پرداخت آن ها است.

ارائه الگو، جمع بندی و نتیجه گیری

۱۰. وکالت عقدی جایز است و هریک از طرفین قرارداد هر زمان که بخواهند می توانند با رعایت مقررات وکالت، قرارداد را فسخ کنند. از آنجایی که در این اوراق، عقد وکالت عقدی محوری شناخته می شود چنانچه در مورد فسخ این اوراق نگرانی وجود داشته باشد. باید ضمن عقد لازمی، طرفین قرارداد یا یکی از آنها که محل نگرانی است حق فسخ خود را اسقاط کند.

۱۱. می توان در آخر دوره این اختیار را برای صاحبان اوراق گذاشت که به جای اینکه ارزش اسمی و حق بیمه ها و سود حاصل از حق بیمه ها را گرفته و خارج شوند، به اندازه همان مبلغ به آنها سهام شرکت های بیمه ای که بانی بودند داده شود. این مورد از لحاظ فقهی مشکل خاصی ندارد و صرفاً تبدیل دارایی است. مضافاً بر اینکه به نفع شرکت های بیمه ای خواهد بود و باعث خواهد شد ظرفیت سرمایه ای آنان بصورت پایدارتر از اوراق بیمه اتکایی افزایش یابد و ماندگاری بیشتری داشته باشد.

*مزایای صکوک بیمه اتکایی

۱. افزایش ظرفیت سرمایه‌ای صنعت بیمه کشور
۲. ابزاری جذاب برای سرمایه‌گذاران ریسک پذیر
۳. بالا بودن استانداردها در حوزه صنایع نفتی و مقدار اندک خسارت ها در این بخش
۴. مدیریت بهینه ریسک
۵. امکان تبدیل اوراق مالی اسلامی بیمه اتکایی به سهام شرکت های بیمه ای
۶. افزایش ضریب نفوذ بیمه
۷. افزایش سهم نفت و انرژی در پرتفوی صنعت بیمه ایران
۸. جلوگیری از خروج ارز و سود کلان این اوراق
۹. کمک به توسعه دانش فنی در حوزه بیمه های نفتی
۱۰. کاهش ذخیره حق بیمه های عاید نشده (UPR)
۱۱. کمک به رشد و توسعه بازار سرمایه

*جمع بندی و نتیجه گیری:

۱. عقب ماندگی صنعت بیمه ایران نسبت به منطقه و دنیا
۲. یکی از مهمترین علل این عقب ماندگی عدم ورود صنعت نفت به این حوزه است (با توجه به اینکه اقتصاد ایران مبتنی بر نفت است).
۳. از عمده علل عدم ورود صنعت نفت به بیمه های داخلی عبارتست از کمبود ظرفیت سرمایه ای بیمه های داخلی
۴. تحریم های ظالمانه بین المللی در این زمینه مشکلات مضاعفی ایجاد نموده است.
۵. یکی از بهترین راه حل ها در زمینه افزایش ظرفیت سرمایه ای بیمه های داخلی تعامل آنها با بازار سرمایه است.
۶. الگوی مالی اسلامی بیمه اتکایی به عنوان ابزاری جامع می تواند موجبات افزایش ظرفیت سرمایه ای بیمه های داخلی، افزایش ضریب نفوذ بیمه و افزایش عمق بازار سرمایه را فراهم آورد.
۷. این ابزار در شرایط تحریم میتواند جایگزین صندوق ویژه تحریم شود.
۸. در شرایط غیر تحریم نیز این ابزار کاربردهای فراوانی خواهد داشت و در نهایت کمک به رشد اقتصادی می نماید.